

BARENTS RESCUE 2007 PROJEKTI

1. Yleistä

Tämän raportin tarkoitus on dokumentoida Barents Rescue 2007 projektin valmisteluun ja toteutukseen liittyneet asiat, ja näin edesauttaa tulevien kansainvälisten yhteistoimintaharjoitusten valmistelua. Raportissa käsitellään projektin valmistelua ja toteutusta sekä arvioidaan harjoituksen tavoitteiden saavuttamista. Raportin lopuksi on koottu muutamia suosituksia tulevien harjoitusten valmisteluun

Barents Rescue 2007 projektin päämäärä oli kehittää yhteistoimintaa pelastustoimintaan osallistuvien osapuolten kesken Barentsin euroarktisella alueella. Harjoituksen yksilöidyt tavoitteet ja rakenne ovat liitteessä 1. Englanninkielinen arviointitilaisuudessa julkaistu raportti on liitteessä 2.

Kokonaisuudessaan projektiin osallistui henkilöstöä yli 60 virastosta, organisaatiosta tai järjestöstä. Projektiin liittyvissä koulutustapahtumiin liittyi noin 2500 koulutettavapäivää. Päätaphtumaan osallistui noin 900 henkeä kymmenestä maasta. Harjoituksesta on valmistettu myös DVD, johon on dokumentoitu 18.-21.10.2007 Saariselällä järjestetty projektin päätapahtuma.

2. Toimeenpanon mandaatit ja harjoituksen rakenteen muotoutuminen

Barents Rescue 2007 projekti liittyi Suomen Barentsin euroarktisen neuvoston kaksivuotiseen puheenjohtajuuskauteen. Barents Rescue 2007 harjoitus oli määritetty yhdeksi Suomen puheenjohtajuuskauden painopistealueista.¹ Harjoitusta käsiteltiin UTVA:ssa jo vuonna 2005, jolloin harjoituksen pääpainoksi ajateltiin johtamista ilman suuria kenttämiehistöjä.² Puheenjohtajuuskauden alussa pidettiin harjoituksen ideointikokous, jossa esitettiin harjoituksen rakentuvan Pelastuspalveluseminaarin perustalle

¹ www.beac.st, www.formin.fi, Finnish Chairmanship of the Barents Euro-Arctic Council 2005-2007 esite

² Anneli Puura-Märkälä 2.5.2006 suunnittelukokouksessa SM:ssä. SM Pelastusosasto kokousmuistio 3.5.2006

syksyllä 2007. Seminaariyhteys korostaisi samalla vapaaehtoisen pelastustoiminnan merkitystä Barentsin alueella. Muita ideoita tema-alueiksi olivat:

- kylmäsuojaus
- virtuaaliset oppimisympäristöt ja simulointi
- johtaminen ja yhteistoiminta
- tilannekuvan muodostaminen ja ylläpitäminen.³

Projektin käynnistäminen ja vetovastuu jäivät Saariselän kokouksessa avoimeksi, mutta pelastusylijohtaja Pentti Partanen kehotti osallistuvia organisaatioita ja virastoja varautumaan budjeteissaan seuraavan kahden vuoden aikana.⁴

Ensimmäinen kansallinen Barents Rescue suunnittelukokous pidettiin 2.5.2006 Sisäasiainministeriössä. Pelastusopiston edustajana kokouksessa oli tutkuspäällikkö Hannu Rantanen.⁵ Kokouksessa käsiteltiin eri ministeriöiden näkökulmia harjoituksen toteuttamiseen ja osallistumiseen. Kokouksessa päätettiin, että SM lähestyy Pelastusopiston rehtoria kirjeitse, jossa esitetään Pelastusopiston ja Lapin lääninhallituksen yhteistyötä harjoituksen järjestämisessä.⁶

Sisäasiainministeriön Pelastusosaston kirjeessä Pelastusopistolle määritettiin harjoitus kaksivaiheiseksi, jossa ensimmäinen vaihe on virtuaalinen Table Top- harjoitus, ja toinen vaihe liittyy Vapepan kenttäharjoitukseen. Harjoitukseen liittyy myös seminaari työpajoineen. Kirjeessä esitettiin Pelastusopistolle henkilön nimeämistä harjoituksen suunnittelua varten. Suunnittelija osallistuisi suunnittelutyöhön lähinnä koulutuksellisesta näkökulmasta.⁷

Lapin lääninhallitus perusti Barents Rescue työryhmän syksyllä 2006. Työryhmän koordinaattori Jari Aalto määrittä harjoituksen luonteeksi Table Top – harjoituksen, johon varsinaisia pelastustoimintaan tulevia joukkoja tulee Suomesta. Muiden maiden esitetään lähettävän alueelle vain johtajansa, jotka kuvaavat käytettävissä olevia voimavaroja. Erityisteemoiksi yksilöitiin tässä vaiheessa suuronnettomuushälytyksen ja tietojen vaihdon testaus, kylmäsuojaus suuronnettomuustilanteessa, tilannekuvan luominen ja ylläpito sekä johtamistoiminta ja tiedottaminen.⁸

Pelastusopiston tulossopimukseen tuli maininta: *Pelastusopisto toteuttaa Barents Rescue harjoituksen yhdessä Lapin lääninhallituksen kanssa.*

³ Kokous 15.10.2005 Saariselällä Pelastuspalveluseminaarin yhteydessä. Muistio Tapio Neuvonen

⁴ Kokous 15.10.2005 Saariselällä Pelastuspalveluseminaarin yhteydessä. Muistio Tapio Neuvonen

⁵ Pelastusopiston johtoryhmän päätös 7.4.2006

⁶ SM Pelastusosasto kokousmuistio 3.5.2006

⁷ Barents 2007 harjoitus. SM Pelastusosaston kirje Pelastusopistolle 6.7.2006

⁸ Lapin lääninhallituksen kutsu kokoukseen 30.8.2006

Lokakuun lopussa projektivastaavaksi nimettiin 1.12.2006 alkaen Petteri Taitto sijoitettuna Kriisinhallintakeskukseen.

Edellä kuvattuja harjoituksen tavoitteita ja teemoja oli käsitelty useassa yhteydessä, ja ne olivat kulloinkin olleet hieman eri muodoissa. Tavoitteet, skenaario ja harjoituksen vaiheet esiteltiin kansallisen ohjausryhmän kokouksessa ja hyväksyttiin Initial Planning Conferencessa. Harjoituksen tavoitteet, toteutustapa, suunnitteluperusteet ja organisaation muodostuminen kirjattiin kahteen perusdokumenttiin.⁹ Harjoituksen johtajaksi tuli pelastusylijohtaja Pentti Partanen.

Harjoitusohjelman muodostumiseen vaikuttivat painottuminen johtamistoimintaan ja pelastuspalveluseminaarin ajankohta. Koska vapaaehtoiset toimijat ovat käytävissä pääasiassa viikonloppuna, johtamiseen keskittyvät ALARMEX ja TTX sijoitettiin torstai-perjantaiksi ja pelastustoimintaa harjoittava FTX lauantaiksi.. Osallistujamaiden toiveesta kenttäharjoituksen (FTX) osuutta päätettiin lisätä. Silti harjoituksen kokonaiskesto muodostui lyhyemmäksi kuin aiempien harjoitusten.

3. Suunnittelu- ja seurantakokoukset

Kansallinen ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa.¹⁰ Kokouksissa esiteltiin harjoituksen valmistelujen vaihetta ja keskusteltiin toteuttamistavoista. Kansallisessa ohjausryhmässä pyrittiin myös varmistumaan kansallinen osallistuminen tasosta harjoitukseen ja kokouksissa tarkastettiin suunnittelukonferenssien ohjelmat.

Alueellinen suunnitteluryhmä ja sen alatyöryhmät kokoontuivat kuukausittain Lapissa. Alueellinen suunnitteluryhmä jakaantui eri toimialoihin perustamiskokouksessa. Näitä olivat: tilannekuva ja hälyttäminen, kylmäsuojaus, johtaminen, viestintä ja harjoitustuki (josta käytettiin virheellisesti nimikettä isäntämaan tuki, Host Nation Support, HNS).

Kansainvälinen suunnitteluryhmä kokoontui Initial Planning Conferenceen helmikuussa ja Final Planning Conferenceen syyskuussa. Ruotsi ja Norja olivat mukana kaikissa harjoituksen vaiheissa. Venäläiset eivät osallistuneet Initial Planning Conferenceen ja ainoa konkreettinen yhteys ennen syyskuuta oli lääninvalmiusjohtaja Jari Aallon vierailu Murmanskissa toukokuussa 2007.¹¹

⁹ Barents Rescue harjoituksen suunnittelu ja toteutus 13.2.2007 ja Exercise Specification 14.3.2007.

¹⁰ 2.5.2006, 17.1.2007 ja 23.8.2007

¹¹ Suunnitteluprosessin kokoukset sisältöineen määrittää esim Barents Exercise Planning Guide

Viestintään liittyvä erityispalaveri pidettiin 11.4.2007 SM:ssä. Tilaisuuden tavoitteena oli laatia perusteet tiedotussuunnitelmalle. Kokouksessa sovittiin, että ministeriöt tiedottavat harjoituksesta harkintansa mukaan. Lapin lääninhallituksen tiedottaja oli syksyn 2007 ajan vuorotteluvapaalla, jonka vuoksi tehtävää hoitaneen sijaisen lisäksi Lapin lääninhallitus otti Media Centren päälliköksi ulkopuolisen konsultin.

Kenttäharjoituksen ja lentoturvallisuuden kokous pidettiin Ivalossa 6.6.2007. Kokouksessa suunniteltiin kenttäharjoitusta (FTX) ja koottiin informaatiota eri organisaatioiden ja valtioiden osallistumisesta. Kokouksessa varmistui osa kenttäharjoitukseen osallistuvista joukoista: Ruotsista tulisi kenttäsairaalan lisäksi evakuointilentokone ja Norjasta 3-4 pelastushelikopteria. Lisäksi Suomesta Finnairin kriisiorganisaation osallistuminen tulisi olemaan merkittävä.

Harjoituksen palautetilaisuus ja loppuraportin esittelytilaisuus järjestettiin 4.12.2007 Rovaniemen ammattikorkeakoulun tiloissa. Paras paikka tähän olisi ollut seuraava järjestäjämää, tässä tapauksessa Venäjä, jolloin seuraavan harjoituksen valmisteluvastuun siirtymistä olisi korostettu enemmän. Liikenneyhteys- ja kustannussyistä kokous päätettiin järjestää Rovaniemellä.

4. Resurssit

Tulossopimuksessa määritettiin Pelastusopiston käyttöön 60 000 euron määräraha. Koska Lapin lääninhallituksella ei ollut osoittaa projektiin erityisiä määrärahoja laativat Petteri Taitto ja Jari Aalto esityksen 90 000 euron lisämäärärahan tarpeeksi helmikuussa, joka osoitettiin SM:stä Pelastusopistolle huhtikuussa.¹² Merkittävimmät kustannukset muodostuivat henkilöstön palkoista, tilavuokrasta ja vapaaehtoisen henkilöstön kulukorvauksista.

Taloushallinnon yksinkertaistamiseksi päätettiin projektiin liittyvät kulut käsitellä Kriisinhallintakeskuksessa ja asiatarkastajaksi tuli Petteri Taitto. Määrärahan käytön suunnittelu ja seuranta muodostui projektin loppuvaiheessa melkoiseksi haasteeksi, sillä Lapin lääninhallituksesta tehtiin hankintapäätöksiä ja ratkaisuja kulukorvauksista määrärahasta joka oli Kriisinhallintakeskuksen käytössä. Tehdyt päätökset olivat perusteltuja, mutta tiedonkulun viiveestä johtuen 80 000 euron lisämäärärahaesitys tehtiin vasta 21.12.2008.¹³

Harjoituksen kustannusten ennakointi ei onnistunut riittävän hyvin. Tulostavoitteen antaminen kahdelle eri hallintoyksikölle on haasteellista

¹² 5.4.2007 SM asiakirja

¹³ Esitys: Barents Rescue 2007 harjoituksen kustannukset. Pelastusopisto 21.12.2007.

kustannusten suunnittelun ja seurannan näkökulmasta. Tulossuunnittelussa harjoituksen luonne ja laajuus eivät olleet riittävän hyvin selvillä. Ennen projektin aloittamista tehdyt päätökset tapahtuman pitämisestä Saariselällä ja Pelastuspalveluseminaarin yhteydessä eivät mahdollistaneet normaalia kilpailuttamista eri paikkojen ja henkilöstön kanssa.

5. Arvio tavoitteiden saavuttamisesta

Tavoitteita määritettäessä pyrittiin pitämään mielessä oppimisenäkökulma. Harjoituksen tavoitteet muodostivat perustan koko projektin toteutumiselle ja ne esiteltiin myös jokaisessa projektiin liittyvässä tapahtumassa. Tavoitteet kehitettiin yhdessä harjoitukseen osallistuvien tahojen kanssa ja ne painottuivat kansainväliseen yhteistoimintaan, johtamiseen ja logistiikkaan.

Harjoituksessa testattiin yhteistoimintaa määrittävien sopimusten toimivuutta. Barentsin alueen kansainväliset sopimukset ovat monenkeskisiä tai kahdenvälisiä. Sopimukset, joita oli lähes 20, koottiin eri lähteistä huhtikuussa 2007 ja ne laitettiin myös harjoituksen internet-sivuille. Sopimusten kokoaminen osoitti toimintakentän monimutkaisuuden. Harjoituksessa tehty yhteistoiminta perustui vain osittain sopimusten mukaisesti. Arvioitsijoiden mukaan viranomaiset eivät juurikaan tutkineet sopimusten velvoituksia ja rajoitteita operatiivisen toiminnan kiireessä. Esimerkiksi maahantuloon ja operatiiviseen johtoonottoon liittyvät haasteet, kuten taajuushallinta ja sotilasalusten tulo maahan, oli valmisteltu ennen harjoitusta ja asian tilanteenmukainen harjoittelu jäi vähäiseksi. Tilanne olisi tarjonnut myös mahdollisuuden tarkastella pelastustoiminnasta koituvien kustannusten käsittelyä, mutta tätä problematiikkaa ei käsitelty. Arviointiryhmän palautteen mukaan nykyisille sopimuksille ei ole uusintatarvetta, kunhan nykyisten järjestelmien (esimerkiksi faxin sijasta sähköposti) muutostarpeet tiedostetaan.

Harjoituksessa testattiin suuronnettomuushälytyksen ja tietojen vaihdon toimivuutta Barentsin alueen maiden kesken. Harjoituksen ensimmäisessä vaiheessa, hälytysharjoituksessa (Alarm Exercise), Barentsin alueen hälytyskeskukset hälyttivät onnettomuusskenaarion ja Suomen lähettämän avunpyynnön perusteella kymmeniä lentopelastustoimintaan, pelastustoimintaan ja terveydenhuoltoon liittyviä organisaatioita. Myös muut viranomaiset saivat tiedon tapahtuneesta paikallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla. Hälytykset tapahtuivat suunnitellusti ja sopimusten mukaan, mutta rajan yli tapahtunut tietojen vaihto oli vähäistä. Hälytyskeskustoiminnan lisäksi varsinkin norjalaiset odottavat enemmän johtokeskusten välistä vuoropuhelua.

Harjoituksessa kehitettiin suuronnettomuustilanteessa toimivan johtohenkilöstön osaamista. Harjoitusta suunniteltaessa päädyttiin jo hyvin

aikaisessa vaiheessa johtamisnäkökulman painottamiseen. Suuronnettomuuden johtaminen perustuu johtokeskusten ja eri organisaatioiden väliseen yhteistoimintaan, jota harjoiteltiin nousujohteisesti. Harjoituksen toinen vaihe, virtuaalinen johtamisharjoitus (Table Top Exercise) kesti kaksi päivää ja siinä harjoitteli yli 200 henkilöä johtamista eri tasoilla. Pelastustoiminnan johtaminen sujui hyvin ja yhteistyö muiden viranomaisten kanssa oli joustavaa. Pelastustoimen näkökulmasta keskeisin kehitettävä asia on tulevaisuudessa suurissa operaatioissa tarvittava esikuntatyöskentelyn oppiminen. Tilannetietoisuuden lisäksi esikuntatyötä on myös operaatiosuunnittelu. Kansainvälisen yhteistoiminnan näkökulmasta LEMA-OSOCC toimintasuhde kehittyi huomattavasti projektin aikana.

Harjoituksessa harjoiteltiin ja kehitettiin tiedottamista kaikilla tasoilla. Median kohtaaminen ja omaistiedottaminen ovat haaste kaikille viranomaisille ja katastrofitilanteessa toimiville organisaatioille. Table Top – harjoitukseen liittyi median simuloitu toiminta, joka oli kuitenkin vähäistä. Tämän tavoitteen harjoittelu osoitti, että kehittämistarpeita on edelleenkin useimmissa organisaatioissa. Tiedottamisen harjoittelu voisi olla tulevaisuudessa erityisharjoituksen teemana. Suomen Punainen Risti avasi kriisitiedottamisen internet-sivut, josta viranomaisilla on opittavaa.

Harjoituksessa kehitettiin tilannekuvan ylläpitoa ja valmiutta. Table Top-harjoituksessa organisaatioiden väliseen informaation jakamiseen käytettiin SHIFT-järjestelmää, potilastilannekuvan jakamisessa kokeiltiin Merlot-järjestelmää ja Lapin alueen toimijat pitivät yhteyttä Virtual Elisan avulla. Tekniikan hyödyntämisen lisäksi harjoituksessa opittiin paljon informaation hallinnasta. Kansallisten ja alueellisten tilannekuvaratkaisujen erilaisuus on ja pysyy haasteena. Elisa, SHIFT ja Viranomaisverkot lähettivät omat raporttinsa harjoituksen jälkeen, joista ilmenee viranomaisten ja muiden organisaatioiden välisen yhteydenpidon vähäisyys. Organisaatioiden sisäinen viestintä oli runsasta ja hyvällä tasolla.

Harjoituksessa kehitettiin kuljetuksia ja logistiikan toimivuutta, erityisesti kylmäsuojauksen näkökulmasta suuronnettomuustilanteessa. Pohjoisen asumattomilla alueilla evakuoinnit on järjestettävä satojen kilometrien päähän, jolloin eri organisaatioiden ja valtioiden kuljetuskapasiteetteja on pystyttävä joustavasti yhdistämään. Suomen aloitteesta yhdeksi harjoitustavoitteeksi haluttiin ottaa nimenomaan kylmäsuojaus. Lääkinnällisen evakuoinnin järjestelmä kehittyi projektin aikana paikalliselta tasolta valtakunnalliseen ajatteluun, joka hyödyntää kansalaisia myös jatkossa. Tämän harjoitustavoitteen saavuttamista kannattaa arvioida uudestaan kun vuosittain tarkastetaan vastesuunnittelu.

Kehitetään valmiuksia järjestää suuri kansainvälinen harjoitus. Kriisinhallintakeskukselle, Lapin lääninhallitukselle ja Lapin pelastuslaitokselle projektin johtaminen oli suuri mahdollisuus kehittää omaa

toimintaa. Yleensä kansainvälisen yhteistoimintaharjoituksen valmisteluprosessiin varataan aikaa 18 kuukautta. Nyt projekti jouduttiin toteuttamaan lähes puolta lyhyemmässä ajassa, mikä johtui organisaatioiden vastuualueisiin liittyvistä haasteista. Mainittujen organisaatioiden valmiudet harjoitusten järjestämisessä paranivat merkittävästi. Erityisesti Lapin pelastuslaitoksen hankkimaa kokemusta harjoitukseen osallistumisesta toivoisi muiden pelastuslaitosten käyttävän hyväksi.

6. Arvio projektin toteutumisesta ja opiksi otettavaa

Projektin toimeenpano tapahtui aloituksen viivästyksistä huolimatta vuoden 2007 alussa tehdyn suunnitelman mukaisesti.¹⁴ Suunnitelman mukaan *projektin ensimmäisessä vaiheessa helmikuun loppuun mennessä otetaan yhteyttä harjoitukseen osallistuviin yhteistyötahoihin, asetetaan harjoituksen tavoitteet ja selvitetään käytettävissä olevat resurssit. Esitellään alustava harjoitusskenaario kansalliselle ohjausryhmälle, kansainväliselle suunnitteluryhmälle ja Lapin alueen suunnitteluryhmälle. Sitoutetaan harjoituksen valmisteluun osallistuvien tahojen vastuuhenkilöt projektiin.* Tämä vaihe toteutui suunnitellusti, tapahtumaa esiteltiin erikseen lisäksi UM:ssä, STM:n valmiusseminaarissa, VNK Tikessa ja PLM:ssä. Yhteistoimintaorganisaatioihin oltiin kokouksien lisäksi yhteydessä sadoin sähköpostein ja puhelinsoitoin. Lääkinnällisen pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan sitouttaminen kesti odotettua kauemmin.

Suunnitelman mukaan toisessa vaiheessa elokuun loppuun mennessä *laaditaan harjoitusorganisaatio ja asetetaan eri vastuualueille johtajat, valmistellaan harjoitukseen eri osien tilanteet ja valmistellaan johtamisjärjestelmä. Järjestetään alueellisille toimijoille suuronnettomuusvalmiuksia kehittävä koulutus- ja harjoitustilaisuus. Valmistellaan johtamisharjoituksen ja pelastusharjoituksen tilannekuvaukset.* Tämä vaihe toteutui pääsääntöisesti hyvin ja suunnitelman mukaan, poislukien tilannekuvauksen valmistuminen. Osaharjoitusten suunnitelmat ja tilannekuvaukset valmistuivat harjoitusta edeltävällä viikolla, mikä johtui kansallisen koordinaation puutteesta. Lapin lääninhallitus järjesti johtamisjärjestelmää parantavan koulutustilaisuuden Saariselällä maaliskuussa 2007, mikä on suositeltava tapahtuma vuosittain järjestettäväksi vaikka suurta harjoitusta ei olisikaan näköpiirissä..

Suunnitelman mukaan kolmannessa vaiheessa syys-lokakuussa *jaetaan harjoitusdokumentit ja tiedotetaan harjoituksesta aktiivisesti. Valmistellaan seminaarijulkaisu.* Harjoitusdokumenttien jakelussa käytettiin Kriisinhallintakeskuksen internet-sivustoa, mikä koettiin hyväksi käytännöksi. Harjoituksesta tehtiin kymmeniä lehti- ja internet artikkeleita kaikissa

¹⁴ Barents Rescue 2007 harjoituksen suunnittelu ja toteutus 13.2.2007

jäsenmaissa ja useissa tarkkailijamaissa. Harjoitusta käsiteltiin myös kahdella televisiokanavalla ja ainakin kolmella radiokanavalla.

Paikallisiin harjoitusjärjestelyihin liittyvät majoitus ja tilajärjestelyt sujuivat hyvin. Harjoituksen suunnittelussa on ollut merkittävällä panoksella mukana Lapin lääninhallituksen lisäksi Lapin pelastuslaitos. Myös Vapaaehtoinen pelastuspalvelu on merkittävällä osuudella mukana kenttäharjoituksen (FTX) toteuttamisessa ja harjoitustuessa (HNS). Vapaaehtoisten operatiiviseen toimintaan osallistuminen jäi vähäiseksi.

Muilla osallistujamailla oli kansallista osallistumista koordinoiva yhteyshenkilö, minkä vuoksi suunnittelun ongelmat olivat lähinnä kansallisia. Lapin alueen toimijat pystyvät koordinoimaan osallistumista vain alueellisesti, jolloin kansallisen yhteyshenkilön nimeäminen SM:stä on erittäin tärkeä tulevaisuuden harjoitusten onnistumisen takaamiseksi.

Vaikka harjoitusorganisaatio saavutti muotonsa jo huhti-toukokuussa sen viestintä ja ymmärtäminen oli haaste. Sisäisen ja ulkoisen viestinnän onnistuminen edellyttää nykyistä merkittävämpää viestinnän resursointia tulevaisuudessa.

Harjoituksen erityisluonne ja sen liittyminen nimenomaan Barentsin alueen yhteistyöhön olisi voinut olla korostetummin esillä kaikissa vaiheissa. Kyseessä ei ollut Pelastuspalveluseminaari, Lento-06 toisinto, Lapin valmius- tai suuronnettomuusharjoitus, vaan Barentsin alueen harjoitus. Barents-harjoituksen luonne liittyy nimenomaan kansainväliseen yhteistyöhön. Vaikka Barentsin alueen toiminta liittyy alueiden yhteistyöhön, on mittavamman kansainvälisen avun vastaanottaminen aina kansallista koordinaatiota edellyttävä asia. Barentsin yhteistyö on alueiden yhteistyötä, jolloin lääninhallituksen ja alueiden (tässä tapauksessa Lapin liitto) välinen suhde kaipaava selvennystä. Barentsin alueen yhteistoimintaan liittyy aina myös Venäjän huomioiminen, muutoinhan kyseessä olisi pohjoismainen yhteistyö. Projektin aikana SM:n ja UM:n yhteydenpito Venäjään olisi voinut olla mittavampaa.

Vuoden alussa tehty päätös järjestää vain kaksi suunnittelukonferenssia perustui arvioon käytettävissä olevasta ajasta ja taloudellisista resursseista. Tällä ratkaisulla menetettiin osa Ruotsin ja Norjan hyvästä suunnittelukapasiteetista. Apua vastaanottavan osapuolen kansallisen järjestelmän ymmärtäminen on onnistuneen yhteistoiminnan perusedellytys. Kansallisen järjestelmän esittely kaikissa yhteisissä tilaisuuksissa on tulevaisuudessa suositeltava käytäntö.

Resurssien käytön suunnittelu tulisi liittää tulosohjaukseen entistä paremmin. Vastaavissa tulevaisuuden harjoituksissa projektivastaavaa ei voi nimetä koskaan liian aikaisin. Vastuun jakaminen kahdelle organisaatiolle

Pelastusopistolle ja Lapin lääninhallitukselle oli työläs, eikä sitä suositella jatkossa tuleviin harjoituksiin. Nyt yhteyttä pidettiin lähes päivittäin resurssien käytöstä ja suunnittelusta, mutta silti ei pystytty huomioimaan kaikkia asioita jotka liittyvät esimerkiksi hyvään taloushallintoon. Yhdessä johdossa toimiminen olisi poistanut tämän yhteydenpidon ja mahdollistanut keskittymisen valmisteluihin. Toisaalta Suomessa, jossa ei ole pelastustoimen keskusvirastoa, ei ole niin suurta hallintoyksikköä, joka pystyy yksin hoitamaan suuret projektit.

Viranomaisten välisen yhteistoiminnan kehittäminen on tarpeellista jatkuvasti, mikä on osoitettu myös turvallisuutta käsittelevissä strategia-asiakirjoissa. Kehittämistavoite koskee kaikkia viranomaisia, ja yhteistyötä kehittävien toimintatapojen luominen ei ole yksin kenenkään vastuulla. Yhteiset koulutustapahtumat, kuten yhteistoimintaharjoitukset, ovat paras keino parantaa käytännön yhteistoimintavalmiuksia.

Petteri Taitto, projektijohtaja Barents Rescue 2007

LIITE 1

HARJOITUKSEN PÄÄMÄÄRÄ, TAVOITTEET JA RAKENNE

Harjoituksen päämäärä on kehittää yhteistoimintaa pelastustoimintaan osallistuvien osapuolten kesken Barentsin euroarktisella alueella. Harjoituksen **tavoitteita** ovat:

- Testata yhteistoimintaa määrittävien sopimusten toimivuutta
- Testata suuronnettomuushälytyksen ja tietojen vaihdon toimivuutta Barentsin alueen maiden kesken
- Harjoituttaa suuronnettomuustilanteessa toimivaa johtohenkilöstöä
- Harjoitella ja kehittää tiedottamista
- Kehittää tilannekuvan ylläpitoa ja valmiutta
- Kehittää kuljetuksia ja logistiikan toimivuutta, erityisesti kylmäsuojauksen näkökulmasta, suuronnettomuustilanteessa
- Kehittää valmiuksia järjestää suuri kansainvälinen harjoitus.

Harjoitustilanteena on lähellä Ivalon lentokenttää tapahtuva lento-onnettomuus. Laskeutumisvaiheessa oleva kone tekee pakkolaskun erämaahan, jolloin yli 200 matkustajaa loukkaantuu tai menehtyy. Matkustajat ovat pääasiassa brittiläisiä turisteja, mutta joukossa on myös muita kansallisuuksia. Lapin alueella annetaan suuronnettomuushälytys ja Barentsin alueen maille tehdään apupyyntö.

Harjoituksessa on kolme vaihetta:

Vaihe 1 – Resurssien hälyttäminen ja kokoaminen Barentsin alueella suuronnettomuustapauksessa. Tätä vaihetta kutsutaan hälytysharjoitukseksi (Alarm Exercise, ALARMEX).

Vaihe 2 – Pelastustoiminta onnettomuusalueella. Tämä vaihe sisältää johtamispaikkojen virtuaalisen harjoituksen (peli). Vaihetta kutsutaan johtamisharjoitukseksi (Table Top Exercise, TTX)

Vaihe 3 – Pelastuspalveluharjoitus (Field Training Exercise, FTX).

Organisaatioiden ja järjestöjen toimintakykyä ja yhteistoimintaa kehittävä teknisen-taktisen tason harjoitus.